

ня ВВП, валового регіонального продукту (ВРП) та інфляції, що повинно наблизити розрахункові показники до реальних потреб. Норматив інвестиційної забезпеченості на 1 жителя повинен визначатися центральною владою для кожного регіону відповідно до затвердженого йому плану економічного і соціального розвитку.

Таким чином, фінансовий норматив бюджетної забезпеченості буде визначатися шляхом ділення загального обсягу фінансових ресурсів, які спрямовуються на реалізацію бюджетних програм та на інвестиційний розвиток території, на кількість мешканців чи споживачів соціальних послуг.

Висновки

Урахування при розрахунку фінансового нормативу бюджетної забезпеченості інвестиційної складової дозволить створити умови для:

- посилення взаємозв'язку між соціально-економічним та бюджетним плануванням адміністративно-територіальних одиниць;
- залучення інвестицій в економіку регіону і розвиток підприємництва;
- зростання економічного потенціалу території, що буде впливати на збільшення доходів місцевих бюджетів та скорочення міжбюджетних трансфертів;
- забезпечення проведення більш ефективної державної політики з вирівнювання економічного потенціалу й соціального розвитку територій;
- підвищення зацікавленості місцевої влади у пошуку додаткових резервів надходження податків;
- створення умови для зростання валового регіонального продукту;
- підвищення державних мінімальних соціальних стандартів;
- підвищення якості надання суспільних послуг;
- приведення у відповідність фактичних видатків на соціальну сферу у кожному регіоні до реальних потреб;
- стимулювання місцевої влади до проведення заходів, спрямованих на збільшення податкових надходжень та розвитку підприємницького сектору.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України. Закон України від 08.07.2010 №2456-VI [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/>

2. Закон Української РСР «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування» від 05.12.1990 №513-XII [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/513-12>.

3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бюджетну систему України» від 29.06.1995 // *Голос України*. – 1995. – 18 липня [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/>

4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 №280/97-ВР [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr>

5. Ткач К.М. Проблеми та перспективи використання фінансових нормативів бюджетної забезпеченості при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів / К.М. Ткач // *Економіка. Управління. Інновації*. – 2013. – Вип. 2 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: file:///F:/Documents%20and%20Settings/Admin/eui_2013_2_80.pdf

6. Петкова Л.О. Удосконалення системи міжбюджетних відносин у контексті адміністративно-територіальної реформи в Україні / Л.О. Петкова, Л.М. Задувайло // *Фінанси України*. – 2006. – №9. – С. 47–53.

7. *Фінанси: підручник* / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К.: Знання, 2012. – 687 с.

8. Дем'янишин В.Г. Проблеми та перспективи розвитку бюджетного нормування у системі стратегічних і тактичних методів бюджетного механізму / В.Г. Дем'янишин // *Фінансова система України*. Зб. наукових праць. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – 2011. – Випуск 16. – С. 22–31.

9. Деркач М. Проблемні питання міжбюджетних відносин та основні напрями їх розв'язання / М. Деркач // *Голос України*. – 2008. – №81–82.

10. Луніна І. З «небес» на землю. Як має виглядати бюджетна децентралізація в Україні / І. Луніна // *Дзеркало тижня*. Україна. – 2014. – 12 грудня (№47) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/finances/z-nebes-na-zemlyu-yak-maye-viglyadati-byudzhetna-decentralizaciya-v-ukrayini_.html

11. Слухай С.В. Удосконалення формування доходів місцевих бюджетів в Україні / С.В. Слухай, О.В. Гончаренко // *Фінанси України*. – 2007. – №8. – С. 63–72.

12. Тофанюк О.В. Оптимізація механізму розрахунку міжбюджетних трансфертів шляхом встановлення критерію соціально-економічного розвитку регіонів України / О.В. Тофанюк, Т.В. Левічева // *Економіка та управління підприємствами машинобудівельної галузі: проблеми теорії та практики*. – 2013. – №1. – С. 16–30.

УДК 339.9:336.7(477)

П.П. ГАВРИЛКО,
к.е.н., професор, директор Ужгородського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

Регулювання ринку капіталу в зарубіжних країнах: досвід для розвитку фінансової системи України

Наведені основні напрями здійснення регулювання міжнародного інвестування на основі узагальнення багатовікового світового досвіду експорту та імпорту капіталу в міжнародній економіці. Розглянуто заходи з лібералізації ведення зовнішньоекономічної діяльності та підвищення ефективності здійснення контролю за рухом капіталу. Доведено, що одним з важливих механізмів регулювання іноземних позичкових капіталів є регулювання валютних курсів.

Ключові слова: глобалізація, фінансова система, інтеграція, капітал, фінанси, інвестиції, кредити, ринок.

П.П. ГАВРИЛКО,
к.э.н., профессор, директор Ужгородского торгово-экономического института
Киевского национального торгово-экономического университета

Регулирование рынка капитала в зарубежных странах: опыт для развития финансовой системы Украины

Приведены основные направления осуществления регулирования международного инвестирования на основе обобщения многолетнего мирового опыта экспорта и импорта капитала в международной экономике. Рассмотрены меры по либерализации ведения внешнеэкономической деятельности и повышению эффективности осуществления контроля за движением капитала. Доказано, что одним из важных механизмов регулирования иностранных ссудных капиталов является регулирование валютных курсов.

Ключевые слова: глобализация, финансовая система, интеграция, капитал, финансы, инвестиции, кредиты, рынок.

P. HAVRYLKO,
associate professor, director Uzhgorod Trade and Economic Institute of Kyiv National University of Trade and Economics

The regulation of capital market in foreign countries: experience for the development of Ukraine's financial system

The basic directions of regulating of international investment based on a generalization of centuries-old world experience of export and import of capital in the international economy are presented. Measures on liberalization of foreign trade activities providing and improving of the efficiency of controls for capital movement are considered. It is proved that one of the important mechanisms of regulation of foreign loan capitals is to regulate exchange rates.

Keywords: globalization, financial system, integration, capital, finance, investment, loans, market.

Постановка проблеми. Фінансова глобалізація впливає на міжнародні інвестиції, міжнародну конкуренцію, поведінку компаній, інвесторів, банків та інших фінансових інститутів, міжнародних фінансових організацій. Дуже важливим для країн, які прагнуть скорішої інтеграції у світовий господарчий комплекс, є вивчення особливостей розвитку фінансового ринку в умовах глобалізації – економічної в цілому і фінансової зокрема. Зростаюча взаємозалежність країн, інтенсифікація міжнародного обміну товарами, послугами та капіталом приводить до появи нових тенденцій у сфері фінансових відносин. Тому важливим напрямом є розробка ефективної національної політики в області фінансів.

Міжнародна фінансова інтеграція на теперішній час – недостатньо вивчене явище, тому дослідження у цій області дуже важливі та викликають великий інтерес. Економіка України гостро відчуває потребу в капіталі, але становлення власного фінансового ринку відбувається повільно, нерівномірно і суперечливо. Тому від того, наскільки швидко та якісно Україна буде інтегрована у світовий фінансовий простір, залежить її частка у світових фінансових потоках, обсягу залучених до економіки інвестицій.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідженню проблем формування національної фінансової політики в умовах інтеграції України до світового ринку капіталу присвячено роботи науковців: В. Гейця, Дж.К. Ван Хорна, Л. Вальраса, Д. Едмістера, О. Журавської, Дж. Кейнса, В. Пахомова, М. Портера, М. Савлука, В. Сіденка, С. Фішера та ін.

Однак, незважаючи на здобутки наукової думки щодо перспективних можливостей міжнародної інтеграції, стан економічної практики в Україні свідчить про необхідність подальших досліджень з питань міжнародного інтегрування.

Мета статті – використання зарубіжного досвіду регулювання ринку капіталу у формуванні та розвитку фінансової системи України.

Виклад основного матеріалу. Розвиток світового фінансового ринку сприяє посиленню взаємозалежності та

взаємодії як підсистем світового господарства, так і окремих країн. Кожна країна з ринковою економікою має власне національне законодавство щодо регулювання іноземних інвестицій. Закони про іноземні інвестиції формують правове поле експорту та імпорту капіталу [2]. Вони, наприклад, передбачають дольову участь іноземних інвесторів у заснуванні спільних підприємств, регулюють порядок придбання іноземними інвесторами «паперових активів» у країні-реципієнті з визначенням частки цих активів у підприємствах-емітентах цінних паперів. Національне законодавство регулює порядок придбання іноземними інвесторами облігацій державної позики. В національному законодавстві про іноземні інвестиції передбачається режим заснування та функціонування підприємств повністю з іноземними активами. Правові норми, що ними керується будь-яка країна ринкової економіки, вимагають дотримання цих норм іноземними інвесторами при заснуванні дочірніх підприємств, філій, представництв тощо. Згідно з існуючими у країнах законами про іноземні інвестиції передбачаються умови придбання прав та способів користування земельними ділянками, на яких знаходяться іноземні підприємства чи інші об'єкти, що знаходяться у власності нерезидентів.

Законодавство багатьох країн про іноземні інвестиції передбачає можливу участь іноземних інвесторів у роздержавленні та приватизації державних підприємств. Законами передбачена також участь іноземних промислових підприємців, банків тощо в діяльності вільних економічних зон, що знаходяться на території країни-реципієнта. Законодавство про інвестиції передбачає надання іноземним інвесторам певних пільг, якщо в цьому є економічна доцільність, або ж, навпаки, позбавлення їх тих чи інших пільг чи пріоритетів.

На основі узагальнення багатовікового світового досвіду експорту та імпорту капіталу в міжнародній економіці відпрацьовані та загальноприйняті норми регулювання потоків і інвестицій. Регулювання міжнародного інвестування здійснюється за такими напрямками:

- сприяння співробітництву в галузі міжнародного інвестування на багатосторонній основі;
- здійснення міжнародного інвестування на двосторонній основі;
- розробка та реалізація інвестиційної політики в країнах, що залучають іноземні інвестиції;
- сприяння іноземним інвесторам у країнах–реципієнтах [1, с. 466].

Країни продовжують вводити в дію нове законодавство і норми регулювання, щоб зробити свій інвестиційний клімат більш привабливим для інвесторів.

На регіональному й глобальному рівнях були укладені й міжнародні інвестиційні угоди. Різні міжнародні угоди, як правило, стають більш складними й комплексними по змісту, і в них все частіше вносяться пов'язані з інвестиціями положення, які стосуються нерозглянутих раніше питань. Одночасно зі збільшенням числа міжнародних інвестиційних угод частішають і суперечки між інвесторами і державами.

Проте як глобалізація економіки, так і фінансова глобалізація, а водночас і лібералізація фінансових ринків відбувається вкрай нерівномірно. А відтак і темпи та масштаби лібералізації рахунків руху капіталу своєю чергою диференціюють як між окремими країнами, так і між регіонами міжнародної економіки.

Більшість країн, у тому числі країн транзитивної економіки, впровадили у себе режим валютної конвертованості по рахунках руху капіталу. Інші «порогові країни», зокрема Аргентина, Коста-Ріка, Сальвадор, Ямайка, Сінгапур, Тринідад і Тобаго, Венесуела, а з числа нових незалежних країн – Киргизька Республіка, відкрили важливі статті своїх рахунків руху капіталу за одноразовими законодавчими актами.

В додаток до лібералізації операцій по рахунках руху капіталу та впровадження за цими рахунками конвертованості валют багатьма країнами були вжиті також інші заходи з лібералізації зовнішньоекономічної діяльності. Йдеться, зокрема, про лібералізацію нормативно–правових систем регулювання іноземних інвестицій. У результаті більшість з цих країн стали досить привабливими для іноземних інвесторів. Тому в 90–ті роки приватні капітали, зокрема у формі прямих інвестицій, активно почали надходити до країн, що розвиваються, та до країн перехідної економіки.

Певні передумови для формування механізмів регулювання потоків приватного капіталу, зокрема у формі банківських позик та кредитів, відіграли реформи, що в 90–х роках відбулися в багатьох країнах у банківській сфері. Йдеться передусім про прийняття та забезпечення належного контролю за дотриманням міжнародних стандартів банківської діяльності. Зразком таких стандартів можуть бути різні угоди, що розроблені Комітетом з регулювання банків, та практика банківського нагляду Банку міжнародних розрахунків, які відомі як Базельські стандарти.

Надійність та безпека банківських систем країн набуває особливої актуальності в умовах нестабільності міжнародних потоків капіталу. Тому постає проблема ув'язки банківського регулювання з національними стратегіями лібералізації операцій з розрахунків руху капіталу.

В економічній літературі вказується на цілу низку аргументів на користь введення контролю за потоками капіталів [3]. Ефективність контролю за рухом капіталу оцінюється з погляду його впливу на потоки капіталу і досягнення таких цілей

економічної політики, як підтримання стабільності валютного курсу за рахунок забезпечення більшої незалежності грошово–кредитної політики чи збереження внутрішньої макроекономічної і фінансової стабільності. Якщо заходи контролю ефективні, потоки капіталу будуть менш чутливими до внутрішніх процентних ставок, які можуть бути у такому випадку орієнтовані владою на внутрішні економічні завдання [4].

Контроль за потоками капіталу не слід розглядати як ідеальний інструмент пруденціальної політики, оскільки він часто вводиться і модифікується в інтересах досягнення макроекономічних, а не мікроекономічних цілей, наприклад, в умовах понижуючого тиску на валютні курси (Бразилія в період Мексиканської та Азійської кризи, Чилі і Колумбія в період Азійської кризи). Досвід низки країн (наприклад, Бразилії і Таїланду) свідчить про те, що використання контролю за припливом капіталу може не досягати цілей довгострокового захисту від зворотного руху капіталу, якщо воно не супроводжується необхідним коригуванням макроекономічної політики і зміцненням фінансової системи.

Одним з важливих механізмів регулювання іноземних позичкових капіталів є регулювання валютних курсів. Різні види валютних режимів, що можуть встановлюватись центральними банками в тій чи іншій економічній ситуації, створюють певні стимули для потенційних позичальників іноземного короткострокового капіталу.

Фінансування дефіциту поточного рахунку платіжного балансу США здійснюється шляхом емісії державних цінних паперів, в які інвестують доларові резерви основні торговельні партнери США, що фактично є вимушеним інвестуванням в американську економіку. Здійснюється інтенсивне нагромадження валютних резервів у доларах США в основних країнах–експортерах (Китай, Тайвань, Японія, Росія та ін.), які в багатьох країнах вже перевищили розміри достатності для обслуговування зовнішніх зобов'язань.

Тому нагромадження валютних резервів є вимушеним для зв'язування надлишку валютних надходжень та стримування небезпеки ревальвації національної валюти. Штучне підтримування курсів валют основних торговельних партнерів США – Японії (за рахунок масштабних валютних інтервенцій), Китаю та ряду інших азійських країн (за рахунок регульовано–фінансового курсу юаня та інших валют), а також вимушене значне підвищення курсу євро щодо долара США і збереження цієї тенденції у середньостроковій перспективі – всі ці процеси ведуть до накопичення потенціалу істотних змін курсів для збалансування валютної рівноваги.

Для України можливі негативні зовнішні шоки. Зарубіжні аналітики прогнозують у разі продовження тенденції значної та швидкої девальвації долара та одночасного підвищення курсу євро, а також істотної ревальвації курсів валют азійських країн, перш за все Китаю, що є значним торговельним партнером України. Однак значна девальвація до євро хоч і сприяє підвищенню зовнішньої конкурентоспроможності українських товарів на міжнародних ринках, проте поступово набуває негативних рис щодо інших чинників впливу на економіку. Насамперед це стосується подорожчання товарів, імпортованих з Європи [5].

Важливе значення для залучення іноземних інвестицій має послідовне проведення політики приватизації. При наявності сприятливих умов приватизації іноземні інвестори із зацікавленістю беруть участь у тендерах з купівлі тих чи ін-

ших промислових та енергетичних об'єктів, особливо тих з них, що мають стратегічне значення. Сприяють залученню в країну іноземного капіталу зобов'язання, що їх беруть на себе країни, які вступають у Світову організацію торгівлі (СОТ).

В умовах сучасного високого рівня розвитку світового інвестиційного процесу для залучення іноземного капіталу важливими є двосторонні та багатосторонні інвестиційні угоди. Всі види потоків фінансових ресурсів вимагають нагального укладання глобальної угоди щодо правил інвестування та регулювання транскордонного руху капіталу.

Значний внесок у формування механізму регулювання транскордонних потоків капіталу зробили Організація Об'єднаних Націй та підпорядковані їй економічні організації та компанії. Йдеться, зокрема, про Економічну і Соціальну раду (ЕКОСОП), Світову організацію торгівлі (СОТ), Організацію економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), міжнародні фінансові та кредитні організації.

Висновки

Таким чином, упродовж цілого ряду десятиріч, особливо починаючи з 60-х років ХХ ст., міжнародною практикою регулювання економіки сформовані відповідні дво- та багатосторонні угоди та інші міжнародно-правові норми регулювання інвестицій. Ці норми були імplementовані на національному рівні багатьох країн, в результаті чого в наш час практично в кожній країні з ринковою економікою існує власне національне законодавство, яке регламентує та регулює правила залучення та функціонування іноземних капіталів.

Зарубіжні аналітики прогнозують можливі негативні зовнішні шоки для України у разі продовження тенденції значної та

швидкої девальвації долара та одночасного підвищення курсу євро, а також істотної ревальвації курсів валют азіатських країн. Однак значна девальвація до євро хоч і сприяє підвищенню зовнішньої конкурентоспроможності українських товарів на міжнародних ринках, проте поступово набуває негативних рис щодо інших чинників впливу на економіку. Насамперед це стосується подорожчання товарів, імпортованих з Європи.

Ефективність контролю за рухом капіталу оцінюється з точки зору його впливу на потоки капіталу і досягнення таких цілей економічної політики, як підтримання стабільності валютного курсу за рахунок забезпечення більшої незалежності грошово-кредитної політики чи збереження внутрішньої макроскопічної і фінансової стабільності.

Список використаних джерел

1. Герчикова И.Н. Международные экономические организации: регулирование мирохозяйственных связей и предпринимательской деятельности / И.Н. Герчикова. – М.: Консалт банкир, 2001. – 624 с.
2. Жаліло Я.А. Регулювання ринкової економіки: сучасний досвід розвинених країн / Я.А. Жаліло. – К.: НІСД, 1996. – 86 с.
3. Контроль за движением капитала: опыт стран по его введению и отмене. Пер. с англ. (Акира Арийоши, Карл Хабермайер, Бернард Лоренс, Иней Этнер–Роб, Джорж–Иван Каналес–Кириленко, Андрей Кириленко). – М.: Весь мир, 2001. – 133 с.
4. Ливенцев Н.Н. Международное движение капитала (Инвестиционная политика зарубежных стран) / Н.Н. Ливенцев, Г.М. Костюнина: Учебник. – М.: Экономист, 2004. – 368 с.
5. Макогон Ю.В. Глобализация и Украина в мировой экономике / Ю.В. Макогон, Т.В. Орехова. – Донецк: ДонНУ, 2004. – 478 с.

Т.І. ЄВЕНКО,

к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Стан банківської системи України в 2015 році, дослідження проблемних аспектів та шляхи їх подолання

У статті розглянуто стан банківської системи України. Досліджено її проблемні аспекти та запропоновані шляхи їх вирішення.

Ключові слова: банк, банківська система, девальвація гривні, фінансовий сектор, стабільність банківської системи, Базель–3, банківський нагляд, фінансова криза.

Т.И. ЕВЕНКО,

к.е.н., ст. преподаватель кафедры финансов, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

Состояние банковской системы Украины в 2015 году, исследование проблемных аспектов и пути их преодоления

В статье рассмотрено состояние банковской системы Украины. Исследованы ее проблемные аспекты и предложены пути их решения.

Ключевые слова: банк, банковская система, девальвация гривни, финансовый сектор, стабильность банковской системы, Базель–3, банковский надзор, финансовый кризис.

T. EVENKO,

*candidate of economic sciences, senior teacher of department of finances,
National university of bioresources and priradopol'zovanie of Ukraine*

Consisting of banking system of Ukraine is of 2015, research of problem aspects and way of their overcoming

The state of the banking system of Ukraine is considered In the article. Its problem aspects and offered ways of their decision are investigational.

Keywords: bank, banking system, devaluation of grivna, financial sector, stability of the banking system, Basel–3, bank supervision, financial crisis.